

Skauting ako hnutie otvorené pre všetkých

18.9.2026 - Marián Lezo, Eva Novotná | Slovenský skauting

Skauting od svojho vzniku spája ľudí, ktorí pochádzajú z rôznych prostredí, kultúr a náboženstiev a ktorí majú rôzne životné skúsenosti či pohľady na svet. Napriek týmto rozdielom nás spájajú spoločné skautské hodnoty a presvedčenie, že každý mladý človek má potenciál rásť a prispievať k vytváraniu lepšieho sveta.

Poslaním skautského hnutia je pomáhať mladým ľuďom rozvíjať ich plný fyzický, intelektuálny, emocionálny, charakterový, sociálny a duchovný potenciál tak, aby sa stávali zodpovednými a aktívnymi členmi svojich komunít.

Ak chceme toto poslanie naplňovať, skauting musí byť miestom, v ktorom má človek priestor rásť bez ohľadu na to, z akého prostredia pochádza. Zároveň pripravujeme mladých ľudí na život vo svete, ktorý je čoraz rozmanitejší. Učíme ich spolupracovať s ľuďmi, ktorí môžu žiť inak, pochádzať z iného prostredia alebo zastávať iné názory než oni sami. Ak chceme prispievať k svetu založenému na mieri a porozumení, potrebujeme sa učiť žiť vedľa seba aj napriek našim rozdielom. Preto sú rozmanitosť a inklúzia dlhodobou súčasťou smerovania skautingu u nás aj vo svete.

Čo myslíme pod rozmanitosťou?

Rozmanitosť v skautingu začína jednoduchým konštatovaním: každý človek je jedinečný. Líšime sa vekom, schopnosťami, zdravotným stavom, sociálnym a ekonomickým zázemím, kultúrou, národnosťou, vierou, životnými skúsenosťami, názormi a mnohými ďalšími charakteristikami. Uznávať rozmanitosť preto znamená vidieť človeka ako jednotlivca, brať jeho odlišnosti vážne a pristupovať k nemu s rešpektom.

Neznamená to, že všetci musíme byť rovnakí alebo že musíme vo všetkom zastávať rovnaké názory. Práve naopak, súčasťou rozmanitosti je aj schopnosť rešpektovať rôzne myšlienky a perspektívy a učiť sa spolupracovať napriek rozdielom.

Pre skauting je rozmanitosť zároveň praktickou hodnotou. Oddiel alebo zbor, v ktorom sa stretávajú ľudia s rozdielnymi skúsenosťami, môže prinášať viac pohľadov, lepšie rozumieť svojmu okoliu a vytvárať kvalitnejšie príležitosti pre mladých ľudí. V skautingu preto odmietame predsudky a diskrimináciu, ktoré človeka vylučujú alebo mu upierajú jeho dôstojnosť a základné práva.

A čo znamená inklúzia?

Ak rozmanitosť pomenúva skutočnosť, že sme rozdielni, inklúzia hovorí o tom, ako s touto rozdielnosťou narábame. V skautingu inklúzia znamená snahu vytvárať také prostredie, v ktorom majú ľudia čo najrovnejší prístup k príležitostiam a môžu sa v čo najväčšej možnej miere zapájať do skautského života.

V praxi to môže mať veľmi rozličné podoby. Môže ísť o dieťa zo sociálne slabšej rodiny, ktoré si nemôže dovoliť tábor. O skauta so zdravotným znevýhodnením, pre ktorého potrebujeme prispôbiť aktivitu. O človeka inej národnosti či kultúry, ktorý sa v našom prostredí ešte len učí orientovať. O člena s iným náboženským presvedčením. Ale aj o človeka, ktorý sa pre niektorú zo svojich osobných charakteristík obáva odmietnutia alebo vylúčenia z kolektívu.

Pre mladých ľudí preto vytvárame bezpečné prostredie, v ktorom sa môžu zapájať, preberať zodpovednosť a rozvíjať kompetencie potrebné pre aktívny život v spoločnosti. Pri dospelých sa

rovnaký princíp premieta do náboru, vzdelávania, podpory, dobrovoľníckych príležitostí a možností osobného rozvoja.

Inklúzia pritom neznamená, že medzi nami prestávajú existovať rozdiely alebo že každý člen skautingu musí zdieľať všetky názory ostatných. Znamená predovšetkým to, že rozdiel v názore, pôvode alebo osobnej charakteristike nemá byť sám osebe dôvodom na ponižovanie, nepriateľstvo či vylúčenie človeka zo spoločenstva.

Tradícia, ktorá dokáže reagovať na súčasnosť

Slovenský skauting je súčasťou svetového skautského a skautského dievčenského hnutia prostredníctvom členstva vo WOSM a WAGGGS (sme členskou organizáciou WOSM a WAGGGS ako jediná skautská organizácia na Slovensku). Rozmanitosť a inklúzia nie sú témami, ktoré vznikli iba ako reakcia na aktuálne spoločenské dianie na Slovensku. Sú súčasťou dlhodobého smerovania svetového skautského hnutia, ktorého je Slovenský skauting členom.

Dôležitou súčasťou skautingu je pritom jeho schopnosť vyvíjať sa. Skauting nikdy nebol postavený na predstave, že spôsob práce s mladými ľuďmi má zostať navždy taký, aký bol na začiatku 20. storočia. Výrazne sa táto otázka otvorila aj na Svetovej skautskej konferencii v Montreale v roku 1977 pri diskusii o odkaze zakladateľa skautingu Roberta Baden-Powella. Svetové skautské spoločenstvo sa priklonilo k tomu, že vernosť zakladateľovi neznamená nekritické lipnutie na jednotlivých vetách z jeho kníh. Podstatnejšie je zachovať základné princípy a metódu skautingu a zároveň ich vedieť uplatňovať v meniacom sa svete.

Napokon, ani samotný Baden-Powell nepristupoval k svojim textom ako k nemenným. Scouting for Boys počas jeho života opakovane upravoval a jednotlivé vydania reagovali aj na spoločenské zmeny svojej doby. Jeho texty sú preto dôležitou súčasťou našej histórie a pomáhajú nám rozumieť koreňom skautingu, nemožno ich však čítať ako nemennú príručku poskytujúcu hotové odpovede na každú spoločenskú otázku 21. storočia. Znamená to rozlišovať medzi hodnotami, na ktorých skauting stojí, a spôsobmi, akými ich v konkrétnej dobe uskutočňujeme. Svet mladých ľudí v roku 2026 nie je svetom mladých ľudí z roku 1907. Menia sa problémy, ktorým čelia, prostredie, v ktorom vyrastajú, aj poznanie, ktoré o ich potrebách máme. Ak ich chceme sprevádzať, potrebujeme tomuto svetu rozumieť.

Skauting určite nemá spoločenské zmeny iba dobiehať, od svojho vzniku mal ambíciu prinášať nové prístupy k výchove a práci s mladými ľuďmi. Túto ambíciu by si mal zachovať aj v 21. storočí, nielen pri využívaní nových technológií či modernizácii programu, ale predovšetkým pri hľadaní odpovedí na nové potreby mladých ľudí a pri vytváraní prostredia, v ktorom môžu rásť.

Túto kontinuitu môžeme vidieť aj v dnešnom smerovaní svetového skautingu. Veľmi zreteľne sa prejavila na 43. svetovej skautskej konferencii WOSM v Káhire v roku 2024, počas ktorej zástupcovia národných skautských organizácií zo všetkých kontinentov prijali novú Stratégiu pre skauting. Jej víziou je, aby sa skauting stal najinšpiratívnejším a najinkluzívnejším mládežníckym hnutím na svete, ktoré vytvára transformačné vzdelávacie skúsenosti pre každého mladého človeka, kdekoľvek.

Jedným z troch cieľov tejto stratégie je prispievať k vytváraniu pokojného a inkluzívneho sveta, odstraňovať diskrimináciu a vytvárať bezpečné a rovné príležitosti pre všetkých. To je odpoveď na otázku, ako poslanie skautingu napĺňať vo svete, ktorý sa za viac ako sto rokov existencie skautingu výrazne zmenil.

Skauting pomáha mladým ľuďom rásť. A aby sme túto možnosť mohli ponúknuť čo najväčšiemu počtu z nich, potrebujeme byť schopní vytvárať spoločenstvo aj medzi ľuďmi, ktorí sú v mnohom rozdielni.

Našou ambíciou je, aby sme napriek svojim rozdielom dokázali spolu skautovať.

Čo to znamená pri témach, na ktorých sa nezhodneme?

Rozmanitosť je jednoduché prijímať dovtedy, kým sa týka rozdielov, ktoré nám neprekážajú. Skutočnou výzvou sa stáva vo chvíli, keď sa stretneme s človekom, ktorého názory, presvedčenie, viera alebo životná skúsenosť sú v rozpore s našimi vlastnými. Medzi našimi členmi sú veriaci aj hľadajúci, ľudia rôznych vierovyznaní, konzervatívnejšie aj liberálnejšie zmýšľajúci ľudia. Môžeme mať rozdielne predstavy o rodine, vzťahoch, spoločnosti či o tom, čo považujeme za správny spôsob života. Inklúzia neznamená, že tieto rozdiely musíme odstrániť. Neznamená ani to, že od každého člena očakávame súhlas so všetkými názormi, presvedčeniami alebo životnými rozhodnutiami ostatných.

Rešpektovať človeka neznamená povinne súhlasiť so všetkým, čo si myslí alebo ako žije. Znamená to priznať mu rovnakú ľudskú dôstojnosť a pristupovať k nemu podľa rovnakých pravidiel ako k ostatným.

To samozrejme platí oboma smermi. Rovnako, ako nemá byť veriaci člen skautingu odmietaný preto, že jeho náboženské presvedčenie je v niektorých otázkach konzervatívne, nemá byť odmietaný ani pre svoju sexuálnu orientáciu, identitu, pôvod alebo inú osobnú charakteristiku.

Hranicou tejto názorovej rozmanitosti je naše správanie. Osobné presvedčenie nemôže byť ospravedlnením pre ponižovanie, šikanu či diskrimináciu druhého človeka. Zároveň od členov nemôžeme požadovať, aby sa vzdali svojho presvedčenia len preto, aby mohli byť súčasťou skautského spoločenstva. Od svojich členov teda nepotrebujeme názorovú zhodu. Potrebujeme od nich schopnosť správať sa k sebe skautsky.

Kroky smerom ku konkrétnym záväzkom

V roku 2026 prijalo Náčelníctvo Slovenského skautingu Pozičný dokument o rozmanitosti a inklúzii, ktorým sme si vytvorili spoločný rámec pre podporu rozmanitosti, rovnosti a inklúzie na všetkých úrovniach organizácie. Jeho cieľom je byť praktickou oporou pre činovníkov, vodcov a organizačné zložky pri vytváraní bezpečného, rešpektujúceho a otvoreného skautského prostredia pre všetkých.

Dokument nadväzuje na smerovanie WOSM, rozmanitosť chápe ako uznanie jedinečnosti každého človeka a inklúziu ako aktívne vytváranie podmienok, aby sa ľudia, ktorí sa hlásia k skautským hodnotám, mohli zapojiť do skautingu, cítili sa prijatí a rešpektovaní a mohli naplno rozvíjať svoj potenciál.

Prijatím pozičného dokumentu zároveň dávame do súladu to, čo o sebe ako organizácia hovoríme, s princípmi a záväzkami, ku ktorým sa už dnes hlásime pri našom pôsobení v sektore práce s mládežou a pri čerpaní verejných zdrojov. S požiadavkami na inklúziu, rovnosť, nediskrimináciu a rešpektovanie základných práv sa stretávame pri podpore zo štátneho rozpočtu prostredníctvom dotačných schém Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR, ale aj v európskych programoch a ďalších grantových mechanizmoch, napríklad Erasmus+, EACEA či CERV.

Ako štátom podporovaný subjekt pracujúci s mládežou sa hlásime k tomu, že naša práca stojí na dodržiavaní základných ľudských práv a prebieha v duchu inklúzie, rôznorodosti a rovnosti. Zaväzujeme sa vytvárať programy a aktivity otvorené mladým ľuďom bez rozdielu a viesť mladých ľudí k vzájomnej tolerancii, uznaniu a participácii.

Nový pozičný dokument tieto princípy prenáša priamo do fungovania Slovenského skautingu. Odmietá predsudky, ponižovanie, šikanu, vylučovanie a diskrimináciu, zaväzuje nás odstraňovať

prekážky brániace ľuďom zapojiť sa do skautingu, rozvíjať metodickú podporu pre vodcov a vytvárať férové príležitosti na líderstvo od družiny až po národnú úroveň.

Dôležité je, že sa to netýka iba detí. Dokument výslovne hovorí aj o dospelých a vychádza z presvedčenia, že každý človek, ktorý sa hlási k skautským hodnotám a je ochotný slúžiť, rásť a nieť zodpovednosť, má mať férovú príležitosť podieľať sa na vedení organizácie.

Prijatím pozičného dokumentu preto nehovoríme, že sme sa zo dňa na deň stali dokonale inkluzívnou organizáciou. Hovoríme, akou organizáciou chceme byť a podľa akých princípov chceme posudzovať svoje ďalšie rozhodnutia. Rozmanitosť a inklúzia sa napokon neodohrávajú v strategických dokumentoch... odohrávajú sa v družine, keď niekoho nenecháme bokom. V oddiele, keď dokážeme prispôbiť program. V zbore, keď človeka neposudzujeme podľa predsudku. Aj vo vedení organizácie, keď dávame ľuďom férovú príležitosť prevziať zodpovednosť.

Ďalšími krokmi, ktoré máme pred sebou je príprava dokumentov Otázok a odpovedí k viacerým témam (deti s poruchou autistického spektra...), aby sme sa vedeli vysporiadať s výzvami, s ktorými denne čelíme na družinovkách a pri ďalších skautských aktivitách. Na Sneme SLSK nás čaká okrúhly stôl k téme Inklúzia. Pokračujeme v konzultácii s WOSM, aby sme vedeli pokračovať v dosahovaní jeho vízie.

Ak chceme zostať hnutím otvoreným pre všetkých, nestačí povedať, že u nás môže byť každý. Potrebujeme vytvárať skauting, v ktorom môže každý dostať férovú príležitosť skutočne byť jeho súčasťou.

Marián Lezo - náčelník Slovenského skautingu

Eva Novotná - riaditeľka Ústredia Slovenského skautingu

<https://skauting.sk/skauting/22978/skauting-ako-hnutie-otvorene-pre-vsetkych>